
ÇANKIRI
TARİHİNİN KAYNAKLARI I
ÇERKEŞ TEMETTUAT DEFTERİ

Aydın EFE

© Copyright 2019

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-605-258-784-3

Kitap Adı

Çankırı Tarihinin Kaynakları I
Çerkeş Temettuat Defteri

Editör

Kürşat Kurtulgan

Yazar

Aydın Efe

Yayın Koordinatörü

Yasin Dilmen

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

47518

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Bisac Code

HIS054000

DOI

10.37609/akya.315

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Çerkeş, Çankırı ilinin İstanbul yolu üzerinde bulunan bir ilçesidir. Transit yol kavşağı üzerinde bulunan bu ilçeyle ilgili olarak birkaç çalışmanın varlığı mevcuttur.¹ Çalışmanın konusunu teşkil eden defter ile ilgili bir çalışma söz konusudur. Ahmet Yurtseven tarafından yapılan makale, “XIX. Yüzyılın Ortalarında Çerkeş Kazasının Ekonomik Durumu” adını taşımaktadır. Ayrıca Yüksel Arslan’ın, *XIX. Yüzyıl Tahrirlerine Göre Çerkeş*² adlı çalışmasında nüfus defterleri ile temettuat defterine de yer verdiği görülmektedir.

Bu çalışmanın hikâyesine gelince: 2012 Temmuzunun sonlarında akademik hayata başladığımda tanıştığım Prof. Dr. Ahmet ÖZCAN (o zaman Yrd. Doç. Dr. idi), *Çankırı Tarihinin Kaynakları* isimli bir proje yapmaktan bahsetti. Bana *da sen de bu projede yer al* diye söyledi. *Çerkeş Temettuat Defterini* şahsıma vererek günümüz harflerine aktarmamı istedi. Defteri aldıktan sonra bir ay içerisinde günümüz harflerine aktarımını yaptım. Fakat Sayın Özcan’ın iş yoğunluğundan dolayı proje bir türlü gerçekleşmedi. Altı yıl sonra *bu işi sen halledip defteri yayımla* deyince, ben de defterin yayınlanması için çalışmalara başladım. Böylece defter yayına hazır hale geldi.

Çalışmada; *Giriş, Çerkeş’e Dair, Defterin Değerlendirilmesi ve Çerkeş Temettuat Defteri* başlıkları bulunmaktadır. Defterde [] içinde verilen bilgiler tarafımızdan eklendi. Ayrıca bazı bilgi ve açıklamalar da dipnotlarda verildi.

Bazı isimlerin okunuşunda sıkıntı olduğunda şüphe yoktur. Hatalar bizim, sevabı okuyucundur.

Defterin kontrollerini birlikte yaptığım kıymetli öğrencim Z. Sümeyye KILIÇ’a, teşvik ve desteklerinden ötürü meslektaşım ve ağabeyim Ahmet GÖZLÜ’ye teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca kitabın yayımlanmasına katkılarından ötürü Akademisyen Kitabevi ve Fatih SANSAR kardeşime de teşekkürü unutamam. Son olarak sevgili eşim ve kızlarıma da gösterdikleri sabırdan ötürü müteşekkirim.

Aydın EFE
Çankırı 2019

¹ Bu çalışmalar için bkn. İlker Yiğit-Musa Salan, “XVI. Yüzyıl Çerkeş Kazası Köylerinin Lokalizasyonu ve Toponimik Analizi”, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 8/6 Spring 2013, p. 825-852; İlker Yiğit-Numan Akkaya, “Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Çerkeş Kazası Köylerinde Nüfus”, *Uluslararası Türk Dünyası Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Kongresi Bildirileri*, Ankara 2016, s. 255-267.

² Yüksel Arslan, *XIX.Yüzyıl Tahrirlerine Göre Çerkeş Giriş*, <http://cansaati.org/cerkestarihi.pdf> (erşim tarihi: 30.09.2012).

Süheyla Efe'ye sevgilerimle ithaf olunur.

İÇİNDEKİLER

Önsöz..... iii

Giriş..... 1

Çerkeş'e Dair	4
Defterin Değerlendirilmesi.....	5
ÇERKEŞ TEMETTUAAT DEFTERİ	10
Mahalle-i Karalar (Karalar Mahallesi).....	10
Mahalle-i Okcılar (Okçular Mahallesi).....	37
Mahalle-i Kurtlar (Kurtlar Mahallesi).....	56
Mahalle-i İdris (İdris Mahallesi).....	76
Karye-i Bozoğlu (Bozoğlu Karyesi).....	102
Karye-i Ahurköy (Ahurköy Köyü)	120
Karye-i Yalak özi (Yalaközü Köyü).....	127
Karye-i Saçak (Saçak Köyü)	147
Karye-i Kara Mustafa (Kara Mustafa Köyü)	167
Karye-i Kadıözi (Kadıözü Köyü)	175
Karye-i Eymür (Eymür Köyü).....	184
Karye-i Hacılar (Hacılar Köyü).....	188
Karye-i Aliözi (Aliözü Köyü)	195
Karye-i Çalıcaviran (Çalıcaviran Köyü)	206
Karye-i Okcuk (Okçuk Karyesi).....	215
Karye-i Gelik (Gelik Köyü)	221
Karye-i Şeyhdoğan (Şeyhdoğan Köyü).....	224
Karye-i Kınık (Kınık Köyü).....	233
Karye-i Kızıllar (Kızıllar Köyü).....	236
Karye-i Bedil (Bedil Köyü).....	240
Hane-i Çiftlik-i Basmul (Basmul Çiftliği)	247
Karye-i Bayındır (Bayındır Köyü)	248
Karye-i Kadıköy (Kadıköy Köyü)	251
Karye-i Çölmekçi (Çölmekçi Köyü).....	256
Karye-i Dikenlü (Dikenli Köyü)	260
Karye-i Kara Köçek (Kara Köçek Köyü).....	266
Karye-i Yortan (Yortan Köyü).....	272
Karye-i Halkaoğlu (Halkaoğlu Köyü)	279
Karye-i Ağaköy (Ağaköy Köyü).....	283
Karye-i Saraycık (Saraycık Köyü)	290

Karye-i Ak Hasan (Akhasan Köyü).....	301
Karye-i Yumaklı (Yumaklı Köyü).....	306
Karye-i Boşcalı (Boşcalı Köyü).....	314
Karye-i Bozca Armud (Bozca Armut Köyü).....	318
Karye-i Kısac (Kısac Köyü).....	321
Karye-i Elpirek (Elpirek Köyü).....	334
Karye-i Ya'kúblar (Yakuplar Köyü).....	336
Karye-i Avdullar (Avdullar Köyü).....	339
Karye-i Virancik (Virancik Köyü).....	341
Karye-i Türbaşı (Türbaşı Köyü).....	342
Karye-i Viran (Viran Köyü).....	350
Kaynaklar.....	367
Özgeçmiş.....	369

KAYNAKLAR

Arşiv Vesikaları

ML. VRD. TMT. d 666.

ML. VRD. TMT. d 10101.

ML. VRD. TMT. d 10100.

Çankırı Temettuat Defteri.

Kitap ve Makaleler

Adıyeke, Nuri, “Temettuat Sayımları ve Bu Sayımları Düzenleyen Nizamname Örnekleri”, *OTAM*, S. 11, Ankara 2000, s. 769-825.

Arslan, Yüksel, *XIX. Yüzyıl Tahrirlerine Göre Çerkeş Giriş*, <http://cansaati.org/cerkestarihi.pdf> (erşim tarihi: 30.09.2012).

Başer, Tayip, *Dükkü ve Bugünkü Çankırı*, İstiklal Matbaası, Ankara 1956.

Devellioğlu, Ferit, *Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi, Ankara 1993.

Efe, Ayla, “1845 Temettuat Sayım Sonuçları Ne Oldu?”, *History Studies*, 8/1, Mart 2016, s. 19-35.

Göyünç, Nejat, “Hâne Deyimi Hakkında”, *Tarih Dergisi*, s. 32, İstanbul 1979, s. 331-348.

Güran, Tevfik, “19. Yüzyıl Temettuat Tahrirleri”, *Osmanlı Devleti’nde Bilgi ve İstatistik*, Derleyenler: Halil İncalcık, Şevket Pamuk, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara 2000, s. 75-94.

Kankal, Ahmet, *XVI. Yüzyılda Çankırı*, Çankırı Belediyesi Kültür Yayınları, Çankırı 2011. *KVS (Kastamonu Vilayet Salnamesi)-1312.*

KVS-1317.

Kaya, Mustafa, “18. Yüzyılda Yabanabad Kazasında Görülen Kanunsuzluk Hareketleri”, *Ankara Araştırmaları Dergisi*, 1/1, Haziran 2013, s.

Kütükoğlu, Mübahat S., “Osmanlı Sosyal ve İktisâdi Tarihi Kaynaklarından Temettü Defterleri”, *Belleten*, Cilt: LIX - Sayı: 225, 1995, s. 395-418.

Kütükoğlu, Mübahat S., “İzmir Temettü Sayımları ve Yabancı Tebaa”, *Belleten*, c. LXIII (238), Aralık 1999, s. 755-781.

Öztürk, Gülin-Şenay Karaçam Atam, “Temettuat Defterlerine Göre 19. Yüzyılın Ortalarında Priştine” *TÜBAR-XXX-/2011-Güz*, s. 283-310.

Öztürk, Said, “Temettuat Tahrirleri”, *Akademik Araştırmalar Dergisi*, Osmanlı Özel Sayısı, (Şubat-Temmuz), İstanbul 2000, s. 537-591.

Öztürk, Said, “Türkiye’de Temettuat Çalışmaları”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, c. 1, S. 1, 2003, s. 287-304.

Öztürk, Said, “Konya Temettuat Defterleri”, *Uluslararası Kuruluşunun 700. Yıl Dönümünde Bütün Yönleriyle Osmanlı Kongresi*, 07-09 Nisan 1999, Selçuk Üniversitesi Basımevi, Konya 2000, s. 533-539.

Ürkmek, Naim, “Temettuat Defterlerine Göre (1845) Bayburt’ta Yaşayan Gayrimüslimlerin Sosyal ve İktisadi Vaziyeti”, *Tarihi ve Kültürü ile XIX. Yüzyıldan Günümüze Bayburt Uluslararası Sempozyumu 28-30 Mayıs 2014*, Atatürk Araştırma Merkezi Yay., Ankara 2015, s.127-152. Eklesin.

Pakalın, Mehmet Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, c. III, MEB Yayınları, İstanbul 2004.

- Sakaoğlu, Necdet, *Osmanlı Tarihi Sözlüğü*, Alfa Yay., İstanbul 2017.
- Şemseddin Sami, *Kamus-i Türkî*, İkdâm Matbaası, İstanbul 1317.
- Şemseddin Sami, “Çerkeş”, *Kamûsu'l-â'lâm*, Mihran Matbaası, İstanbul 1308, c.3, s. 1873.
- Topkaraoğlu, Nadir, “Çankırı Merkez ve İlçelerinde Yapılan Eski Eser Tespit Çalışmaları 3”, *Vakıf Haftası Dergisi*, 1991, s. 153-164.
- Türkiye’de Meskûn Yerler Kılavuzu*, Başbakanlık Devlet Matbaası, c. I, Ankara 1946.
- Türkoğlu, Ömer, *Kastamonu Vilayeti Salanmalarine Göre Çankırı Sancağı (1869-1903)*, Çankırı Valiliği, Çankırı 1999.
- Yurtseven, Ahmet, “XIX. Yüzyılın Ortalarında Çerkeş Kazasının Ekonomik Durumu”, *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, Cilt 1, Sayı 2 Aralık 2014, s. 64-87.
- Yiğit, İlker -Musa Salan, “XVI. Yüzyıl Çerkeş Kazası Köylerinin Lokalizasyonu ve Toponimik Analizi”, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 8/6 Spring 2013, p. 825-852.
- Yiğit, İlker -Numan Akkaya, “Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Çerkeş Kazası Köylerinde Nüfus”, *Uluslararası Türk Dünyası Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Kongresi Bildirileri*, Ankara 2016, s. 255-267.
- <https://www.karabuk.bel.tr/icerik.asp?i id=38> (erişim tarihi: 15.12.2019).
- <http://kasgarlimahmut.com/Divanu%20Lugat-it%20Turk/cerkesmek/> (erişim tarihi: 15/12/2019).
- <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> (erişim tarihi: 1.12.2019).